

Yaş Dostu Mekanlar ve Hizmetler

Özgür Arun¹, Mert Ersözlü²¹Prof. Dr., Baş Editör, Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi

Adres: Akdeniz Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Kampüs, Antalya

E-Posta: arun@akdeniz.edu.tr

²Öğr. Gör., Editör Yardımcısı, Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi

Adres: Düzce Üniversitesi, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Düzce

E-Posta: mertersozlu@duzce.edu.tr

Doi: 10.5281/zenodo.12819336

Künye: Arun, Ö. & Ersözlü, M. (2024). Yaş Dostu Mekanlar ve Hizmetler. *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 8(1), 1-2.<https://orcid.org/0000-0002-7456-8788><https://orcid.org/0000-0003-1763-5355>

2017 yılında yayın hayatına başlayan Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi 2024 yılının ilk sayısında yaş dostu mekân ve hizmetlere yönelik saha araştırmalarından oluşan bilimsel çalışmalara yer veriyor.

Küresel düzeyde demografik bir dönüşüm yaşanıyor. Gelecek on yıl içinde yaşlıların nüfusunun dünya genelinde 1 milyar olması bekleniyor. Türkiye'de demografik dönüşümü hızlı yaşayan toplumlardan birisi. Türkiye'yi günümüzde "hala genç bir toplum!" ya da "yaşlanan bir toplum!" diye tanımlamak yersiz. Bu alarmist söylemler çeyrek yüz yıl öncesine ait. Türkiye bugün çok yaşlı bir toplum. Bu durumu bir risk ya da sorun olarak tanımlamak da yaş ayrımcılığının göstergesi. Toplumsal yaşlanma risk değil, yaşlananlar ve yaşlılar da kategorik olarak sorunlu insanlar değiller.

Türkiye'nin ana sorunu yoksullaşarak hızla yaşlanmış olması (Arun, 2022). Kentte ve kırdaki yoksulluğun değişen, derinleşen biçimleriyle yaşlanan nüfusun ve yaşlıların toplumsal yapı içinde sorunlarla karşılaştığını gözlemliyoruz.

Yaşlı nüfusu artan kentlerde incinebilir kesimler hem fiziksel hem de sosyal bariyerlerle karşılaşıyorlar. Nitekim Dünya Sağlık Örgütü 2000'li yılların hemen başlarında ortaya koyduğu yaş dostu mekanlar oluşturma fikri "Yaş Dostu Kentler" girişimiyle devam ediyor. Kentte yaşlanan insanla-

ra dost olmayan fiziksel ve sosyal çevreye ilişkin sorunlar işaret edilirken, mekanların ve hizmetlerin yaş dostu olacak biçimde dönüştürülmesi öneriliyor. Hizmetleri ve mekanları yaş dostu olarak dönüştürmeye çalışan bu küresel girişim, yaşlanma sürecine ilişkin farkındalık da yaratmayı amaçlıyor (Arun, 2020).

Yaş dostu olmak, yaşlanmayı yaşam döngüsü içinde bir süreç olarak ele almayı; bu süreçte, her yaş için gündelik yaşama sağlıklı ve güvenli bir şekilde katılımı esas almayı ifade eder (Arun, ve ark, 2022). Yaş dostu çevre ve mekan kavramı, yerinde yaşlanma, yürünebilirlik ve ulaşım, çevresel bariyerlerin sağlıkla ilgili sonuçları veya mahalle uyumu gibi hem fiziksel hem de sosyal çevrenin niteliklerini de kapsar. Ancak bununla da kalmaz, yaş dostu çevre ve mekanları düşünürken dijital ortamları da hesaba katmak gerekir. Dijital ortamlar yaş dostu olabilir mi? Yaşlıların dijital ortamlarda karşılaştıkları eşitsizlikler nelerdir? Yaşlıların dijital hakları nasıl güvence altına alınabilir? Tüm bu sorular ve daha fazlası hakkında gerçekleştirilecek çalışmalar yaş dostu mekanları ve hizmetleri yeniden düşünmemizi sağlayacak.

Bilhassa son 10 yıl içinde yaş dostu çevre, mekan ve topluluklar yaratma ideali ve bu ideale ulaşmayı hedefleyen çalışmalar, merkezi hükümetlerin, yerel yönetimlerin, sivil toplumun, özel sek-

törün ve akademinin gündemine girmeye başladı. Bu bağlamda yaş dostu mekan çalışmaları başta incinebilir kesimler olmak üzere kapsayıcı ve sürdürülebilir bir perspektifle çevrenin gündelik yaşam üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmayı hedefliyor.

Senex derginin yaş dostu mekanlar ve hizmetler sayısıyla, yaşlılar arasında muazzam çeşitliliğin olduğu bir çevrede yaş dostu ortamları nasıl teşvik edeceğimize dair anlayışımızın geliştirilmesine, araştırmacıların konuya ilgilerinin artırılmasına ve yaş dostu mekanlar ile hizmetler konusuna ilişkin kamu bilincinin yaratılmasına katkı sunulması amaçlanmakta. Bu coşkulu idealin gerçekleşmesi için Senex dergide yayımlanan araştırmaların birer haberci olmasını dileriz.

Kaynakça

Arun, Ö., (2020). *Yaş Dostu Kentlere Doğru: Hızla Yaşlanan Bir Toplumda Yaş Dostu Çevreler ve Hizmetler Yaratmak*. İstanbul: Raoul Wallenberg Institute.

Arun, Ö., (2022). *Türkiye: Yoksullaşarak Yaşlanan Toplum*. Antalya: Yaşlanma Çalışmaları Derneği Yayınları.

Arun, Ö., İnalhan, G., Ersözlü, M. & Al-Azzawi, S., (2022). Her Yaşa Hazır Çevreler Planlamak ve Tasarlamak: Yaş Dostu Havalimanı. *Senex: VI. Lisansüstü Yaşlılık Çalışmaları Kongresi* (pp.50). Antalya, Türkiye.